

УДК 025.2:004:027.7(477.74)

М. П. Пясецька, завідувача відділом комплектування документів
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Наукова бібліотека

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ВІДДІЛУ КОМПЛЕКТУВАННЯ ДОКУМЕНТІВ НБ ОНУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

У зв'язку із введенням новітніх технологій в роботу бібліотек вищих навчальних закладів представлено нові форми роботи відділу комплектування документів. Розглянуто комплектування фондів бібліотеки із використанням комп'ютерних технологій та Інтернету.

Ключові слова: комплектування бібліотечного фонду, новітні технології, бібліотека вищого навчального закладу.

Реалізація процесів комплектування, обробки, систематизації, обслуговування читачів в автоматизованому режимі дозволяє говорити про комплексну автоматизацію Наукової бібліотеки, що поєднує в єдину систему всі бібліотечні процеси.

Комп'ютерні технології та Інтернет міцно увійшли в практику роботи комплектування бібліотечних фондів Наукової бібліотеки ОНУ.

Основою формування бібліотечного фонду бібліотеки є процес комплектування — створення й постійне оновлення бібліотечного фонду документами, що відповідають завданням бібліотеки й інтересам користувачів.

Технологія формування бібліотечного фонду в нашій бібліотеці побудована у такий спосіб, щоб своєчасно й повноцінно задовольнити інформаційні запити за найменшою витратою часу як бібліотекаря, так і користувача, при раціональних фінансових витратах.

Керуючись навчальними планами факультетів, замовленнями факультетів, кошторисом витрат на комплектування, бібліотека Університету використовує різні можливості для поповнення фондів

Для формування бібліотечного фонду необхідне одержання оперативної та різноманітної інформації про книги. У нашій бібліотеці для цього використовуються як традиційні (друковані), так і віртуальні джерела поточної й ретроспективної бібліографії.

Одним з ефективних способів комплектування можна назвати розповсюдження фірмами інформації про новинки електронною поштою. Щотижня електронна пошта доставляє бібліотеці файли з переліком нових надходжень. У такому режимі бібліотека працює з такими фірмами як: “Університетська книга”, “Знання”, ЦУЛ, “Ідея”, “Кондор” й ін. Таке розповсюдження дає можливість одержати оперативну інформацію про нові книги. На сайті НПП “Ідея” розташована дуже зручна система для пошуку й замовлення видань російських та українських видавництв. Книги можна шукати за тематикою ББК, за автором й назвою, за конкретними параметрами документа. Замовлення на літературу складає бібліотекар на основі прайс-листів видавництв, пропозицій кафедр і факультетів.

При проведенні передплати на періодичні видання щорічно від факультетів надходять заявки на необхідні журнали, газети, електронні бази даних. Всі відомості вносяться у базу даних (індекс видання, назва, ціна, рік) оформлюється картотека передплати. Крім традиційної передплати (у паперовому варіанті), бібліотека проводить передплату на електронні бази даних (БД РЖ ВІНІТІ. Також НБ ОНУ придбано в online режимі: 1) Універсальні бази періодичних видань Росії та України (повнотекстові) від компанії “East View International Services.” У БД понад 500 періодичних видань. 2) БД видавництва EBSCO. Це доступ до 3500 періодичних видань Європи та Америки (англійською мовою). Наявність цих баз дозволяє не замовляти ряд періодичних видань у паперовому варіанті, що дає можливість бібліотеці звільнити місце у фондах. У 2006 році бібліотека придбала доступ до електронної бібліотеки дисертацій Російської державної бібліотеки, БД “Всі енциклопедії Рубрікону”. Це дозволило надати доступ по внутрішній мережі необмеженій кількості користувачів, виключити псування видань читачами, їхнє зникнення, значно полегшить пошук інформації.

В наш час комплектування фондів відповідно до діючого законодавства здійснюється на основі тендерних закупівель із метою економії бюджетних коштів і запобігання корупції. Придбання книг за тендером — ускладнює процес і робить неможливим своєчасне й повне комплектування фондів бібліотеки.

Перехід від традиційних до електронних технологій розпочато у відділі комплектування у 2002 році з використанням бібліотечної програми Liber. Цей програмний продукт є розробкою фірми Relais Informatique International Diffusion (Франція). Він русифікований і адаптований відповідно до особливостей бібліотек країн СНД її російською філією ЗАТ “Компанія ЛИБЭР” (Москва)

Автоматизація процесів у відділі комплектування представлена декількома процесами:

- збір інформації про потреби у документах від факультетів і кафедр університету;
- підготовка тендерних документів, для проведення тендера по закупівлі книг і періодичних видань для бібліотеки;
- формування замовлення на документи (у тому числі — періодики) для постачальника, відстеження надходжень документів, які замовлені;

- обробка партії документів, які надходять від постачальників з розподілом їх по підрозділах бібліотеки;
- штрихкодування й облік документів;
- уведення документів в ЕК;
- роздрукування аркушів інвентарної книги;
- робота з картотекою книгозабезпечення;
- робота з картотеками сектору книгообміну;
- робота з актами списання в програмі Excel;
- ретроспективна конверсія активної частини книжкового фонду.

У відділі комплектування нові технології на всі виробничі процеси вводилися поступово. З 2002 року було почато штрихкодування всіх нових надходжень і запис в електронний каталог у вигляді скорочених бібліографічних описів, роздрукування аркушів інвентарної книги, законсервована картотека безінвентарного обліку на багатоекземплярну навчальну літературу, кожному документу тепер надається інвентарний номер. У 2004 році розпочате створення в електронному вигляді картотеки книгозабезпеченості. У 2007 році для проведення якісного й повного аналізу книгозабезпечення бібліотека закупила Модуль книгозабезпечення ліцензійної бібліотечної програми Liber, що містить інформацію про навчальні дисципліни, що читають у ВУЗі, контингенти студентів і форми їхнього навчання, коефіцієнти книгозабезпечення кожної дисципліни.

Стратегічна й оперативна необхідність такого аналізу виникає у зв'язку з розвитком вищих навчальних закладів — з введенням нових спеціальностей і дисциплін, які необхідно забезпечити відповідною літературою вже на етапі акредитації спеціальності. При традиційному комплектуванні він необхідний для планування фінансування, вибору пріоритетів, для обґрунтованого розподілу літератури в ході навчального процесу.

У відділі комплектування документи надходять партіями. При роботі з партією кожен документ зв'язується на дублетність із електронним каталогом, штрихкудується й розподіляється по підрозділах бібліотеки. В електронному каталозі робиться короткий бібліографічний опис (автор, назва, рік видання,). В поле “Екземпляр” вводиться штрих-код кожного документу, інвентарний номер, ціна, джерело надходження, дата комплектування, носій, полицний індекс, місце зберігання, куди видається. Кожній партії надається номер акту у книзі сумарного обліку (КСО). Після закінчення реєстрації всіх документів даної партії роздруковується аркуш інвентарної книги. Система автоматично формує сторінки інвентарної книги, які переплітаються, підраховує кількість і суму кожної партії.

При роботі з актами списання співробітник відділу працює в програмі Excel, визначає вартість книг, які списані, і, по закінченню роботи зі списком робить роздрукування.

Автоматизація процесів комплектування забезпечує якісне формування фонду. Завдяки новим технологічним процесам відділ комплектування має можливість оперативно збирати інформацію про документи, здобувати їх, рахувати, здійснювати контроль витрат і фінансової звітності. Технологічні зміни підвищили вимоги до професійного рівня співробітників. Всі співробітники відділу навчалися роботі в програмі Liber.

Говорячи про оптимізацію електронних технологій, про їхні переваги перед традиційними, необхідно відзначити постійне їхнє вдосконалення й розширення можливостей. Співробітники відділу комплектування вивчають досвід використання новітніх технологій у бібліотечній роботі й застосування їх на практиці.

Доходячи до висновків необхідно відзначити, що комплексна автоматизація дозволила не тільки полегшити працю бібліотекарів нашої бібліотеки, виявити помилки традиційної технології, раціонально розподілити трудові ресурси, але й надала читачам зовсім нові можливості.

М. П. Пясецкая, заведующая отделом комплектования документов

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова.

Научная библиотека

Ул. Преображенская, 24, Одесса, 65082, Украина

Тел. 777-56-93

НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАБОТЕ ОТДЕЛА КОМПЛЕКТОВАНИЯ ДОКУМЕНТОВ НБ ОНУ ИМЕНИ И. И. МЕЧНИКОВА.

В связи с внедрением новых технологий в работу библиотек высших учебных заведений представлены новые формы работы отдела комплектования документов. Рассмотрено комплектование фондов библиотеки с использованием компьютерных технологий и Интернета.

Ключевые слова: комплектование библиотечного фонда, новые технологии, библиотека высшего учебного заведения.

M. P. Pyasetskaya,
Scientific library of the Odessa Mechnikov National University
24, Preobragenskaya St., Odessa, 65082, Ukraine
Tel. 777-56-93

**NEW TECHNOLOGIES IN THE ACTIVITIES OF THE DEPARTMENT OF DOCUMENTS ACQUISITION OF
THE SCIENTIFIC LIBRARY OF THE ODESSA MECHNIKOV NATIONAL UNIVERSITY**

Summary

The new forms of work of the department of documents acquisition are represented connected with the introduction of new technologies into the activities of the libraries of higher educational institutions. The library bookstock acquisition using computer technologies and Internet is considered.

Keywords: library bookstock acquisition, new technologies, the library of a higher educational institution.